

Önművelés és testedzés

Javaslati felmérésre az általános iskolák osztályfőnöki munkaközösségei számára

Gyakran keseregnek pedagógusok, szülők, hogy a mai gyerekek legfőbb jellemzője az, hogy nem olvasnak, nem mozognak. De az már kevesebb iskolában hangzik el, hogy mit kell tenniük, vagy mit is tettünk annak érdekében, hogy ez a helyzet változzon.

Ezt a felmérést az osztályfőnöki munkaközösségeknek javaslom a következő tanévre. Jól szervezve, a feladatokat arányosan elosztva, sokkal kevesebb munkával jár, mint a kollégák feltételezik. A felmérés összegezése után nevelőtestületi határozattal lehet továbblépni.

I. A felmérés témája:

A 6–14 éves tanulók szabadidejének pedagógiai-érzelmi befolyásolása.

II. Hipotézisek:

1. Az iskola a jelenleginél jobban áthatja a fiatalok élettevékenységét.
2. Az általános iskolai tanulók többsége nincs túlterhelve, csak rosszul szervezi az élet- és napirendjét, így szabad ideje nem elég arra, hogy egyéb személyiségét fejlesztő tevékenységet végezzen, testileg és szellemileg regenerálódjék.
3. A szabad idő mennyisége, de főként tartalma a 6–14 éves korú tanulóknál jelentős eltéréseket mutat. A család életmódja sokkal meghatározóbb, mint anyagi viszonyai.
4. A 8. osztályos tanulók (különösen a lányok) szabad idejének eltöltése már bizonyos rokonságot mutat a felnőtt lakosság szabadidős szokásaival.
5. Lakóhelyünk gazdasági, társadalmi és kulturális körülményei nem biztosítanak kellő lehetőséget a szabad idő kulturált eltöltésére.

III. Feladatok:

A tanórán kívüli nevelés és a család együttes hatása igen jól mérhető a megnövekedett szabadidő célszerű felhasználásának vizsgálatakor.

Az iskolának saját munkája megújítása során óhatatlanul nagyobb gondot kell fordítania arra, hogy mennyire sokasodik a tanulók szabad idejében a hasznosan alkalmazható foglalkozások száma, eszközök nagysága, módszerek változatossága. Milyen fiziológiai vagy művelődési üresjáratok keletkeznek, mert ezek lekötik a gyerekek idejét, energiáit anélkül, hogy személyiségük fejlődéséhez igazán hozzájárulnának.

IV. A felmérés tartalma:

1. A tanórán és iskolán kívüli nevelőmunka tartalmi tervezése, koordinálása:
  - a) Az iskola és (esetleg) a gyermekmozgalmak *pedagógiai tervének cél- és feladatmeghatározásai* az iskolán kívüli nevelőmunkára – különös tekintettel a szabad idő ismert és feltételezett szervezeti formáira.
  - b) *Koordinációk*: a családi, az iskolai és az iskolán kívüli nevelési tényezőkkel való együttműködések tervezettség, lehetőségei.
  - c) *Tervezettség és spontaneitás*.
2. A szabadidős tevékenység *tartalma, módszerei*:
  - a) Típusai, arányai, időbeni elosztása (tanév, nyári szünet, hétköznapi, hétvége, évközi szünetek).

- b) A szervezés és a mozgósítás módjai, a résztvevők köre, megoszlása.
- c) Különböző szervezeti keretek között folyó tevékenységek összehasonlítása.
- d) A spontaneitás szerepe.
- e) Javaslatok új szervezési formákra, módszerekre (különös tekintettel a hosszú hétvégére). Ennek szükségessége volt-e (!)
- 3. A tanulók szabad idejének *irányítása, segítése, szükséges ellenőrzése*:
  - a szülők, a testvérek, a barátok szerepe,
  - az osztályfőnökök, a gyermekönkormányzat, a szakmai mk-k, az iskolavezetés szerepe,
  - a könyvtárak szerepe,
  - a tömegkommunikációs eszközök szerepe.
- 4. A szabad idő kulturált eltöltésének *személyi, tárgyi, szervezeti feltételei*
  - a) a családban
  - b) az iskolában
  - c) a napköziotthonban, fakultációkon, klubokban, szakkörökben
  - d) a lakóterületen

V. *A felmérés módszerei:*

1. Szakirodalom tanulmányozása.
2. Dokumentumelemzések:
  - a) Központi és helyi felmérések, jelentések, értékelése, határozatok, útmutatók tanulmányozása.
  - b) Folyamatban lévő kísérletek, módszertani próbálkozások, pályázati anyagok összevetése a helyi tapasztalatokkal.
  - c) Tartalomelemzések, helyzetelemzések, az iskolai, a napközis, az osztályfőnöki, a szakmai munkaközösségek munkatervei, osztályfőnöki, fakultációk, klubok, szakkörök és speciális területek munkaterveinek elemzése alapján.
3. *Megfigyelések*: foglalkozásokon, összejöveteleken, családban, baráti közösségekben, kulturális intézményekben, utcán stb.
4. *Beszélgetések, interjúk, ankétok*: A felmérés körébe tartozó osztályok tanulóival és szüleikkel, továbbá a IV/3 alatt felsorolt felnőttekkel és tanulókkal.
5. *Kérdőíves adatgyűjtés*: pl. 4.5. és 8. osztályokkal, az adott osztályok osztályfőnökeivel, gyermekönkormányzatával és valamennyi érdekelt szülővel.

VI. *A felmérés köre:*

1. Itt kell meghatározni annak az iskolának a jellemző jegyeit, amelyekben a felmérés folyik.
Pl. így:
Iskolánk: 75000 lakosú város 800 fős általános iskolája 24 tanulócsoporttal, 5 osztályos ÉKP tagozattal, orosz és angol nyelvtanítással (3. osztálytól felfelé). Saját konyha, 12 ezres állományú könyvtár, tornaterem, aula, részleges szaktantermi ellátás biztosítva, stb...
2. *Kontroll iskola*: (amennyiben szükséges, a lakóhely egy hasonló iskolája).

VII. *A felmérés időzítése:*

1994. szept. 1-től 1995. aug. 31-ig vagy
1994. jún. 15-től 1995. máj. 31-ig.

VIII. *Feltételek:*

1. *Személyi:*

Itt kell megszabni, hogy ki a felmérés felelős vezetője (nevelési igh. vagy km.-vez.), és kik a felmérő csoport tagjai. Javasolom, hogy a fentiekén kívül szülő, iskolakönyvtáros, speciális fakultációt vezető nevelő is vegyen részt ebben a munkában.

2. *Objektív feltételek:*

Nyitott, megfelelő szakmai-pedagógiai koncepcióval rendelkező nevelőtestület, mozgó-könyv és felelősségteljes munkaközösségi tevékenység, aktív szülői közönség, megfelelő közművelődési intézményi háttér.

3. *Anyagi feltételek:*

A felmérés elvégzéséhez rendkívüli vagy speciális anyagi ellátottság nem szükséges. A felmérés szerepelhet az év végi jutalmazás célfeladatai között.

IX. *Összegzés:*

X. *Feladatok megszabása:*

1. Igen fontosnak tartom, hogy az összeggést a nevelőtestület minden tagja megismerje, és az osztályfőnöki munkaközösség által előterjesztett feladattervet megvitassa.
2. A feladattervben a következőkre célszerű kitérni:
  - a) osztályközösségekre,
  - b) speciális évfolyamokra (1.5.8.o.)
  - c) gyermekönkormányzatra
  - d) felnőtt iskolaközösségekre (elsősorban of. és testnev. mk.)
  - e) szülői munkaközösségre
  - f) iskolai könyvtárra
  - g) közművelődési intézményekre
  - h) speciális lakóterületi tényezőkre

AJÁNLOTT IRODALOM

(a kötelező hatályú iskolapolitikai dokumentumokon kívül)

1. Bartal – Széphalmi: Adatgyűjtés és statisztikai elemzés a pedagógiai gyakorlatban. Bp. 1982.
2. Kozma Tamás: Hátrányos helyzet. Bp. 1979.
3. Nevelhetőség és az általános iskola (szerk. Illyés Sándor). I. II. III. Bp. 1985.
4. Snyders, Georges: Irányított nevelés vagy szabad nevelés? Bp. 1977.
5. Weiss, Donald: Az életszervezés művészete. Bp. 1986.

HEGYINÉ CSERNUS JUDIT
Németh László Városi Könyvtár
Hódmezővásárhely

Hogy játszva tanuljunk

Pedagógus, könyvtáros és szülő – s különösen egy könyvtáros-szülő – nagy bizakodással kíséri figyelemmel a gyermek, az olvasópalánta ismerkedését a betűkkel, az olvasás örömeivel.

A jó szakember iránymutatása egy életre kihat. Könyvtáros kollégáim közül ki ne tudná felidézni annak az irodalomtanárnak, könyvtárosnak, netán családtagnak a máig ható példáját, aki – ha közvetve is – erre, s társadalmi presztízsét illetően ma nem túlságosan elismert pályára vonzotta.

Az az ismeretanyag, amit 5–6 év alatt elsajátíthat az iskolás, sok szakember fantáziáját megmozgatta már. A kézikönyvek használatának elsajátítására értékes módszertani anyagok láttak napvilágot.

Szerencsés az a könyvtáros, aki élő lexikonként végzi munkáját. De tudom, ugyanilyen értékes az a törekvés is, ha segédeszközök felhasználásával rutinosan keresi meg a legjobb szakirodalmat az olvasó igénye szerint. A kézikönyvek sokaságában azonban nem mindig öröm a bűvárkodás. Az olvasó siet. Azonnali választ vár, rövidet, lényegretörőt. Önmagának keresi meg a választ, s örömet lelni benne, ez bizony hosszas gyakorlás, tanulás eredménye. Egy lehetőség ehhez